

ועדת החקירה הממלכתית לעניין כלי השיט

תמצית

1. הממשלה הטילה על הוועדה לחקור את פרשות כלי השיט ולגבש המלצות. במילים אחרות, על הוועדה הוטל לבדוק את מה שאירע בעבר ולהמליץ לממשלה איך לתקן את הליקויים ולהתנהל בעתיד. הוועדה מצאה ליקויים מערכתיים היוורדים לשורשם של תהליכי בניין הכוח וקבלת ההחלטות ברכש ביטחוני, בעלות של מיליארדי ש"ח, ובתהליכים ביטחוניים-מדיניים רגישים אחרים, שעניינם התנהלות ישראל בנושא של מכר אמצעי לחימה על ידי גרמניה לצד ג'.
2. בימים אלה מתקבלות החלטות משמעותיות של בניין כוח ורכש והחלטות של בעלות ברית בנוגע למכירת אמל"ח אסטרטגי לצדדים שלישיים – החלטות ששיפיעו על מוכנות הצבא ועל המשק הישראלי למשך שנים רבות. יש דחיפות והזדמנות להפיק לקחים ולתקן את הליקויים שנמצאו. לפיכך הוועדה מגישה המלצות לתיקון הליקויים המערכתיים. דו"ח, ובו התייחסות להיבטים אישיים, יגובש לאחר שיסתיים בירור האחריות של המזוהרים, אשר מתעכב בשל עתירות לבג"ץ שהוגשו על ידם (ראו פירוט הודעות האזהרה מיום 7.9.2025 [כאן](#)).
3. בפני הוועדה הופיעו ראשי ממשלה, שרי ביטחון, חברי קבינט, רמטכ"לים, בכירי מערכת הביטחון ומומחים בתחום בניין הכוח והרכש. כמו כן, למדה הוועדה על התהליכים בנושאים אלה מהמסמכים הרבים שאספה, מדוחות ומספרות מקצועית. כל אלה שימשו בסיס להמלצות.

עיקרי הליקויים המערכתיים וההמלצות

4. במדינה דמוקרטית האחריות לביטחון המדינה ולניהול הסיכונים הביטחוניים מוטלת על נבחר הציבור – הדרג המדיני. מערכת הביטחון היא הגורם שמבצע את מדיניות הממשלה. למרות זאת, לאורך שנים ממשלות התחמקו מקביעת מדיניות ברורה שתטיל עליהן אחריות והותירו את מערכת הביטחון בעמימות. במקום לקבוע מדיניות ואסטרטגיה קיבלו הממשלות החלטות נקודתיות והתעלמו מהתמונה הכוללת של צורכי הביטחון באופן שסיכן את ביטחון המדינה.
- החלטות הדרג המדיני חייבות להתקבל לאחר תהליך סדור, בו נטלו חלק גורמי המקצוע והובאו בחשבון כלל השיקולים – המדיניים והמקצועיים. רק כך ניתן להבטיח שההחלטות יתקבלו בהתאם לצרכי הביטחון ולמנוע חדירה של שיקולים זרים. לא כך היה בפרשות כלי השיט.
5. ההמלצות נועדו להביא לכך שהדרג הנבחר יממש את אחריותו ולהבטיח כי גיבוש מדיניות ביטחונית והחלטות רכש יתקבלו בתהליך תקין ורק בהתאם לצורכי הביטחון של מדינת ישראל.
6. הוועדה ממליצה על תהליך מחייב לבניין הכוח, שבו הממשלה קובעת את סדרי העדיפויות ומנהלת את הסיכונים הביטחוניים. הממשלה תדרג את האיומים שאליהם צה"ל צריך להיערך וצה"ל יגבש תוכנית רב שנתית בהתאם. זרועות הצבא יצביעו על הדרישות שלהן, אג"ת יבחן את הדרישות בראיה כוללת של צרכי

אתר אינטרנט: <https://www.gov.il/he/departments/vessels-state-commission-of-inquiry>

דוא"ל: Vaada@VaadatKleyShayit.gov.il טלפון: 03-7167143

ועדת החקירה הממלכתית לעניין כלי השיט

הצבא ויביא את ההצעה בפני המטכ"ל. התהליך יחייב דו שיח רציף בין הצבא לבין הדרג המדיני ותוטל חובה להביא את התר"ש לאישור הממשלה.

לא יתאפשר עוד לעקוף את סדרי העדיפויות שנקבעו באמצעות פרקטיקה של "קופסה חיצונית".

כל גורם יכול להציע רכש של אמצעי לחימה. הצעה יכולה להגיע "מלמטה", מהזרועות (Bottom up), או "מלמעלה", למשל, מראש הממשלה או מהרמטכ"ל (Top down). כך או כך, ההחלטה לרכוש את האמצעי חייבת להתקבל רק לאחר התהליך הסדור, שבו נבחן הצורך ברכש בהתאם למדיניות הממשלה.

7. **הוועדה מצאה שלמרות אחריותו, הקבינט אינו מעצב את בניין הכוח.** חברי קבינט מסרו לוועדה שהם היו "חותמת גומי" להחלטות שהתקבלו על ידי מערכת הביטחון. **כדי להגדיל את השפעת הדרג המדיני על קבלת ההחלטות, הוועדה ממליצה להקים ועדה קבועה שתיעץ לדרג המדיני בנושא בניין הכוח.** הוועדה, שתורכב מאנשי מקצוע שימונו על ידי ראש הממשלה, שר הביטחון ושר האוצר, תסייע לאתגר את עמדות מערכת הביטחון, תפקיד שהמל"ל כשל בו.

8. **משרד הביטחון הוא זה שאמור להתוות לצה"ל את מדיניות בניין הכוח.** למרות זאת, אין במשרד הביטחון גוף מקצועי האמון על מדיניות בניין הכוח. למעשה משרד הביטחון מוציא לפועל החלטות שגובשו בצה"ל. על מנת שמשרד הביטחון יוכל למלא את ייעודו, **הוועדה ממליצה שחטיבת התכנון באג"ת תהפוך לגוף משותף למשרד הביטחון ולצה"ל** (בדומה למפא"ת וליועץ הכלכלי לרמטכ"ל שעומד בראש אגף הכספים במשרד הביטחון). **גוף זה ישמש כמטה מקצועי בנושא בניין הכוח.**

9. **הוועדה מצאה כי הטיפול בנושא של מכירת אמצעי לחימה על ידי בעלות ברית לצדדים שלישיים – נושא אסטרטגי רגיש – התנהל באנדרלמוסיה ובלא יד מכוונת באופן שסיכן את ביטחון המדינה.** על מנת למנוע את הליקויים החמורים ואת הסכנות הנובעות מהם, **הוועדה ממליצה לקבוע תהליך שיבטיח שהמדיניות הישראלית תגובש לאחר שנשמעו עמדות גורמי המקצוע, כולל של צה"ל, ושמדינת ישראל תדבר בקול אחד.**

10. **הוועדה מצאה ששיחות וסיכומים עם גורמים זרים לא תועדו.** הוועדה רואה לנכון לציין כי **על נציגי מדינת ישראל, לרבות שרים וראשי ממשלה, מוטלת האחריות לתיעוד המגעים שלהם עם גורמים זרים ולהפצתו לגורמים הרלוונטיים.**

11. **הוועדה מצאה כי המל"ל כשל בתפקידיו וחרג מסמכויותיו.** הוועדה מבהירה כי המל"ל הוא גוף מטה שנועד לסייע לממשלה לקבל החלטות. ראש המל"ל ועובדי המל"ל אינם רשאים לעסוק בביצוע החלטות שהתקבלו, כולל עיסוק ברכש או ניהול קשרים עם גורמים מסחריים.

12. **הוועדה מצאה כי לאורך שנים חיל הים חרג מנורמות התנהלות מקובלות בכל הנוגע לרכש והצטיידות.** חיל הים תיאר עמדות עם גורמים מסחריים, הציג למקבלי החלטות נתונים מניפולטיביים וקצינים בחיל ניהלו מגעים עם הדרג המדיני בניגוד לפקודות הצבא. הוועדה ממליצה לרמטכ"ל לתחקר את התרבות הארגונית

ועדת החקירה הממלכתית לעניין כלי השיט

ואת תהליכי הרכש בחיל הים בתקופה שלאחר מנדט הוועדה, וכן לעדכן את הפקודות בנושא מגעים בין קצינים בצבא לבין הדרג המדיני.

13. לאורך השנים ועדות ציבוריות, ועדות הכנסת ודוחות מבקר המדינה הצביעו על ליקויים מערכתיים דומים לאלה שעלו בחקירת הוועדה. המלצותיהם לא תמיד יושמו והכשלים העמיקו. יש לקוות כי בצומת הדרכים שבו ניצבת מדינת ישראל, בוודאי לאחר 7.10.2023, מובן לכל כי הצורך בתהליכי קבלת החלטות בנושאים ביטחוניים אינו רק עניין של מינהל תקין, אלא צורך קיומי.

14. הדו"ח כולל גם המלצות סודיות שהועברו רק לגורמים הרלוונטיים.

[*קישור לדו"ח](#)